EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 18.10.2024
COM(2024) 471 final

2024/0259 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS

ühelt poolt Euroopa Liidu ja teiselt poolt Usbekistani Vabariigi vahelisele laiendatud partnerlus- ja koostöölepingule Euroopa Liidu nimel allakirjutamise kohta

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

- **Ettepaneku põhjused ja eesmärgid**

Lisatud ettepanek on õigusakt, millega antakse luba kirjutada alla Euroopa Liidu ja Usbekistani Vabariigi vahelisele laiendatud partnerlus- ja koostöölepingule (edaspidi „leping“).

Praegu tuginevad Euroopa Liidu (EL) ja Usbekistani Vabariigi suhted partnerlus- ja koostöölepingule, mis allkirjastati Brüsselis 21. juunil 1996 ja mis jõustus 1. juulil 1999.

9. oktoobril 2017 võttis nõukogu vastu otsuse, millega anti luba alustada Usbekistaniga läbirääkimisi laiendatud partnerlus- ja koostöölepingu üle. Läbirääkimised lepingu üle algasid novembris 2018. Euroopa Liit ja Usbekistani Vabariik jõudsid lepingu üle peetavate läbirääkimistega lõpule juunis 2022. Pealäbirääkijad parafeerisid lepingu teksti 6. juulil 2022.

Leping on oluline samm, mis aitab tihendada ELi poliitilisi ja majanduslikke suhteid Kesk-Aasiaga. See tugevdab poliitilist dialoogi ja tihendab koostööd paljudes eri valdkondades ning loob nõnda aluse, mis võimaldab muuta ELi ja Usbekistani kahepoolsed suhted tulemuslikumaks.

Leping sisaldab ELi tüüpsätteid inimõiguste, Rahvusvahelise Kriminaalkohtu, massihävitusrelvade, väike- ja kergrelvade ning terrorismivastase võitluse kohta. Samuti hõlmab see koostööd sellistes valdkondades nagu tervishoid, keskkond, kliimamuutused, energeetika, maksundus, haridus ja kultuur, töö, tööhõive ja sotsiaalküsimused, teadus ja tehnoloogia ning transport. Lepingus käsitletakse ka õigusalast koostööd, õigusriiklust, rahapesu ja terrorismi rahastamist, organiseeritud kuritegevust ja korruptsiooni. Lepingu kaubandusosa tagab ettevõtjatele eeldatavasti parema regulatiivse keskkonna ja toob seega ELi ettevõtetele märkimisväärset majanduslikku kasu. Leping ei ole algatus, mis kuuluks õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programmi (REFIT) alla.

Lepinguga luuakse institutsiooniline raamistik, mille moodustavad koostöönõukogu, koostöökomitee ja parlamentaarne koostöökomitee (vt VII jaotis „Institutsioonilised, üld- ja lõppsätted“) ning intellektuaalomandiõiguste allkomitee, ja nähakse ette võimalus luua allkomiteesid ja muid organeid, mis abistavad koostöönõukogu. Samuti kehtestatakse sellega kohustuste täitmise mehhanism juhuks, kui üks lepinguosaline ei täida lepingu alusel võetud kohustusi.

Alates oma jõustumisest asendab leping ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Usbekistani Vabariigi vahelise partnerlus- ja koostöölepingu, millele kirjutati alla 21. juunil 1996.

- **Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega**

Leping lähtub Usbekistani ja ELi püüdlustest ja vajadustest arendada oma kahepoolseid suhteid ELi uut Kesk-Aasia strateegiat käsitlevate nõukogu 17. juuni 2019. aasta järelduste vaimus. Leping aitab kaasa 15. mail 2019 vastu võetud ELi uue Kesk-Aasia strateegia rakendamisele.

Lepinguga moderniseeritakse 1999. aasta partnerlus- ja koostöölepingut, laiendatakse selle kohaldamisala uutesse koostöövaldkondadesse ja uuendatakse oluliselt meie kaubandus- ja

majandussuhete õigusraamistikku kooskõlas Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) reeglite ja piirkondlike majanduslepingutega.

Kui lepingut juba rakendatakse, on sellele kasulikuks täienduseks kestlikku arengut ja head valitsemistava stimuleeriv erikord (GSP+), mida Usbekistan on saanud kasutada alates 2021. aastast. Erikord pakub täiendavaid tariifseid soodustusi selle eest, et järgitakse inimõiguste, valitsemistava, keskkonna ja tööõiguse valdkonna 27 põhikonventsiooni.

- **Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega**

Lepingus võetakse täielikult arvesse aluslepinguid ning sellega säilitatakse liidu õiguskorra terviklikkus ja autonoomia. Sellega edendatakse liidu väärtusi, eesmärke ja huve ning tagatakse liidu poliitika ja meetmete kooskõla, mõjusus ja järjepidevus.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

- **Õiguslik alus**

– **Materiaalõiguslik alus**

Kohtupraktikas on sedastatud, et kui ELi meetme kontrollimise käigus selgub, et sellega taotletakse kahte eesmärki või reguleeritakse kahte valdkonda ning üks neist on määratletav peamise või ülekaaluka eesmärgi või valdkonnana, samas kui teine on kõrvalise tähtsusega, peab meetmel olema üksainus õiguslik alus, st peamisest või ülekaalukast eesmärgist või valdkonnast tulenev õiguslik alus. Erandkorras, kui on tuvastatud, et meetmega taotletakse korraga mitut lahutamatult seotud eesmärki või reguleeritakse mitut valdkonda, ilma et üks oleks teise suhtes teisejärguline, mistõttu on kohaldatavad aluslepingu erinevad sätted, peab niisugune meede põhinema vastavatel erinevatel õiguslikel alustel (vt selle kohta 10. jaanuari 2006. aasta kohtuotsus, komisjon *vs*. parlament ja nõukogu, C-178/03, EU:C:2006:4, punktid 42 ja 43; 11. juuni 2014. aasta kohtuotsus, komisjon *vs*. nõukogu, C-377/12, EU:C:2014:1903, punkt 34; 14. juuni 2016. aasta kohtuotsus, parlament *vs*. nõukogu, C-263/14, EU:C:2016:435, punkt 44; ja 4. septembri 2018. aasta kohtuotsus, komisjon *vs*. nõukogu (Kasahstan), C-244/17, ECLI:EU:C:2018:662, punkt 40).

Praegusel juhul taotletakse lepinguga kaht peamist eesmärki ja sellega reguleeritakse kaht valdkonda – ühist kaubanduspoliitikat ja arengukoostööd. Seetõttu peaks kavandatud otsuse õiguslikuks aluseks olema Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artiklid 207 ja 209[1].

Olgu märgitud, et lepingus ei käsitleta liikmesriikide pädevusse kuuluvaid valdkondi ning seega ei ole liikmesriikidel vaja saada lepingu osalisteks.

– **Menetlusõiguslik alus**

ELi toimimise lepingu artikli 218 lõikega 5 on ette nähtud, et võetakse vastu nõukogu otsus, mis käsitleb lepingule allakirjutamist.

ELi toimimise lepingu artikli 218 lõikega 8 on ette nähtud, et nõukogu teeb otsuseid kvalifitseeritud häälteenamusega, välja arvatud ELi toimimise lepingu artikli 218 lõike 8

[1] 2020., 2021., 2022. ja 2023. aasta voogude kohta kehtiva aruandluse põhjal on Usbekistani Vabariik arenguabi komitee ametliku arenguabi saajate nimekirja kuuluv madalama keskmise sissetulekuga riik, nagu on märgitud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. juuni 2021. aasta määruse (EL) 2021/947 (millega luuakse naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrument „Globaalne Euroopa“) artikli 3 lõikes 3.

teises lõigus nimetatud asjaoludel, mil nõukogu teeb otsuse ühehäälselt. Arvestades, et lepingu kaks peamist aspekti on kaubanduspoliitika ja arengukoostöö, kehtib käesoleval juhul hääletuskorrana seega kvalifitseeritud häälteenamus.

Kui nõukogu on andnud loa lepingule alla kirjutada, on ELi lepingu artikli 17 kohaselt komisjonil eesõigus esindada liitu välissuhetes.

- **Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)**

Leping käsitleb ELi ainupädevusse kuuluvaid küsimusi, nagu ühine kaubanduspoliitika, ja ELi osa paralleelsest pädevusest, näiteks arengupoliitikast. See tugevdab poliitilist dialoogi ja koostööd ELi ja Usbekistani Vabariigi vahel. Seega on vaja liidu tasandi meedet.

- **Proportsionaalsus**

Leping ei lähe kaugemale sellest, mis on vajalik, et saavutada ELi ja Usbekistani vaheliste suhete tugevdamise poliitilised eesmärgid, et seeläbi edendada demokraatlikke reforme, õigusriiklust ja kestlikku majandusarengut kui vahendeid, millega suurendada Usbekistani Vabariigi stabiilsust ja turvalisust. Leping ei nõua liidu õigusnormide ega standardite muutmist üheski reguleeritud valdkonnas.

3. SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

- **Konsultatsioonid**

Nõukogu on läbirääkimiste kõigis etappides korrapäraselt informeeritud ja temaga on nõu peetud nõukogu asjaomases töörühmas, eeskätt Ida-Euroopa ja Kesk-Aasia töörühmas ja kaubanduspoliitika komitees.

Euroopa Parlamenti on läbirääkimiste vältel korrapäraselt ja kiiresti informeeritud.

Kõrge esindaja ja komisjon leiavad, et nõukogu läbirääkimisjuhistes seatud eesmärgid on saavutatud ja et lepinguprojekti võib esitada allakirjutamiseks.

- **Mõjuhinnang**

Mõju ei ole hinnatud, sest valdavalt uuendatakse ja täiustatakse lepinguga kehtivat partnerlus- ja koostöölepingut ning see tähendab, et lepinguga ei kehtestata olulisi uusi koostöövaldkondi, millel oleks märkimisväärne majanduslik, sotsiaalne või keskkonnamõju. Eeldatav mõju on peamiselt poliitiline: ELi eesmärk on toetada partnerriigi poliitilist kurssi ja tugevdada ELi poliitilist kapitali. Usbekistanis võivad positiivsed sotsiaalsed tagajärjed ilmneda peamiselt õigusriigi, inimõiguste ja julgeoleku alal kavandatud sätete tulemusena. Samuti võib eeldada, et tänu ärikeskkonna paranemisele intensiivistub kaubavahetus, kuid sellega ei kaasne kummagi poole konkreetsete tööstussektorite jaoks riske, sest Usbekistani Vabariik ja EL ei konkureeri samades sektorites. Mõjuhinnangu koostamine ei anna tõenäoliselt tulemusi, mis oleksid vastavuses kasutatud ressurssidega.

2024/0259 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS

ühelt poolt Euroopa Liidu ja teiselt poolt Usbekistani Vabariigi vahelisele laiendatud partnerlus- ja koostöölepingule Euroopa Liidu nimel allakirjutamise kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikleid 207 ja 209 koostoimes artikli 218 lõikega 5,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut

ning arvestades järgmist:

(1) 16. juulil 2018 andis nõukogu loa alustada Usbekistani Vabariigiga läbirääkimisi laiendatud partnerlus- ja koostöölepingu üle.

(2) Tuginedes lepinguosaliste soovile tugevdada ja laiendada omavahelisi suhteid ambitsioonikalt ja uuendusmeelselt, jõudsid läbirääkimised laiendatud partnerlus- ja koostöölepingu (edaspidi „leping“) üle edukalt lõpule 6. juulil 2022 toimunud parafeerimisega.

(3) Seega tuleks lepingule Euroopa Liidu nimel alla kirjutada.

(4) Vastavalt aluslepingutele tagab komisjon lepingule allakirjutamise, eeldusel et see hiljem sõlmitakse,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

1. Käesolevaga kiidetakse Euroopa Liidu nimel heaks ühelt poolt Euroopa Liidu ja teiselt poolt Usbekistani Vabariigi vahelisele laiendatud partnerlus- ja koostöölepingule allakirjutamine, eeldusel et nimetatud leping sõlmitakse.

2. Allakirjutatava lepingu tekst on lisatud käesolevale otsusele.

Artikkel 2

Käesolev otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Brüssel,

Nõukogu nimel
eesistuja